

Володимир СЕНЬКІВ
магістр педагогічної освіти, консультант,
Тернопільський комунальний методичний
центр науково-освітніх інновацій та моніторингу
vsenkiv@ukr.net

РОБОТА З АКАДЕМІЧНО ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В НОВОСТВОРЕНИХ ЛІЦЕЯХ: ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АКЦЕНТИ

Модернізація закладів загальної середньої освіти в Україні зумовила створення ліцеїв як закладів профільної середньої освіти. Місією таких закладів є забезпечення розвитку академічно обдарованих дітей, які демонструють високі результати навчальної діяльності, стійку пізнавальну мотивацію та здатність до поглибленого опанування матеріалу.

Саме ліцеї, зорієнтовані на профільне навчання, виступають ефективним середовищем для реалізації потенціалу академічно обдарованих учнів. Водночас новостворені заклади загальної середньої освіти перебувають на етапі організаційного становлення, що актуалізує потребу в науково обґрунтованих підходах до роботи з цією категорією здобувачів освіти.

Метою статті є визначення педагогічних та організаційних акцентів роботи з академічно обдарованими дітьми в новостворених ліцеях.

Академічна обдарованість розглядається в педагогічній науці як здатність учня до успішного засвоєння навчального матеріалу на високому рівні, швидкого опанування знань, уміння логічно мислити, аналізувати, узагальнювати та застосовувати отримані знання в нестандартних ситуаціях [5]. Для академічно обдарованих учнів характерні:

- стійкий інтерес до навчально-пізнавальної діяльності;
- високий рівень навчальної мотивації;
- здатність до самостійної роботи;
- прагнення до досягнення високих результатів у навчанні [1; 8; 10].

Оптимальним середовищем для розвитку академічної обдарованості є профільне навчання у ліцеї, яке зорієнтоване на подальше здобуття освіти в університетах.

На нашу думку, новостворені ліцеї мають певні особливості, які створюють сприятливі умови для роботи з академічно обдарованими дітьми:

- профільна організація навчання, що передбачає поглиблене вивчення окремих предметів [4];
- відбір академічно-мотивованих здобувачів освіти, що формує конкурентоздатне освітнє середовище [5];
- варіативність освітніх послуг (курси за вибором, міжгалузеві курси, спецкурси);
- орієнтація на результати навчання, зокрема підготовку до НМТ, участь в предметних та альтернативних олімпіадах та конкурсах.

Разом із тим, академічні ліцеї повинні розробити власну систему виявлення та підтримки обдарованих учнів, що потребує чітких управлінських рішень, кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Робота з академічно обдарованими учнями має бути комплексною та включати взаємопов'язані між собою напрями [5; 10].

Психолого-педагогічний супровід академічно обдарованих учнів:

- розвиток навичок саморегуляції та тайм-менеджменту;
- формування адекватної самооцінки та стресостійкості;
- профілактику емоційного вигорання;
- консультування педагогів щодо особливостей взаємодії з академічно обдарованими учнями [1; 7; 10].

Виявлення академічно обдарованих учнів:

- спостереження за пізнавальною активністю та навчальною мотивацією;
- рекомендації педагогів та психологічна діагностика [5; 10].

Освітні технології в роботі з академічно обдарованими дітьми:

- проблемно-орієнтоване навчання;
- проєктне та пошукове навчання;
- змішане та дистанційне навчання;
- STEM - та STEAM-підходи [8; 9].

Індивідуалізація освітнього процесу:

- поглиблене, прискорене та індивідуальне навчання;
- курси за вибором та факультативи;
- проєктна та дослідницька діяльність;
- тьюторський та фасилітаторський супровід освітньої траєкторії [1; 7].

Підготовка до інтелектуальних змагань:

- результати участі в предметних та альтернативних олімпіадах, конкурсах, турнірах [7; 9];
- написання науково-дослідних робіт, участь у науковому марафоні «Step Up»;
- участі у міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних освітніх проєктах.

Роль педагогічного колективу та управлінські акценти:

- участі у міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних освітніх конференціях, семінарах, тощо;
- учитель є фасилітатором, наставником, консультантом та організатором навчально-дослідницької діяльності учнів.

Діяльність адміністрації академічного ліцею:

- створення внутрішньої системи роботи з обдарованими учнями;
- підтримку професійного розвитку педагогів;
- координація роботи фахових локацій;
- моніторинг на основі залишкових знань та результатів навчальної діяльності академічно обдарованих учнів.

Співпраця з батьками та зовнішніми партнерами:

- партнерська взаємодія між батьками та педагогами закладу освіти;
- залучення меценатів, міжнародних донорів, зовнішні освітні інституції [4; 7].

Серед основних викликів у роботі з академічно обдарованими дітьми в ліцях виокремлюють нерівні стартові можливості учнів, ризик навчального перевантаження, дефіцит педагогів з досвідом роботи з обдарованими дітьми, потребу в психологічному супроводі та матеріально-технічне забезпечення закладу освіти.

Отже, академічні ліцеї є перспективним освітнім середовищем для особистісної траєкторії розвитку академічно обдарованих дітей. Профільна спрямованість навчання, індивідуалізація освітнього процесу та професійний психолого-педагогічний супровід створюють умови для реалізації інтелектуального потенціалу учнів профільної школи.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Особистісно орієнтований підхід у вихованні. Київ : Либідь, 2003.
2. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради України. 2017.
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту». Відомості Верховної Ради України. 2020.
4. Концепція профільного навчання у старшій школі. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2013.
5. Лозова В. І. Педагогіка обдарованості : навч. посіб. Харків : Основа, 2011.
6. Моляко В. О. Психологія творчості та обдарованості. Київ : Знання, 2007.
7. Николин М.М. Альтернативна олімпіада як інноваційна форма інтегрування неформальної та інформальної освіти обдарованих учнів на основі залишкових знань. *Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості* ; матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 4-5 червня 2014 року, м. Тернопіль – К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. С. 5-10.
8. Сеньків В.М. Застосування аксіологічного підходу до проведення першого міжшкільного етапу учнівських олімпіад з окремих предметів. Київ : Освіта та розвиток обдарованої особистості, 2015. С. 34-37.
9. Сисоєва С. О. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Університетська книга, 2015.
10. Туріщева Л.В. Особливості роботи з обдарованими дітьми. *Початкове навчання та виховання*. 2010. № 1.